

REMISSVAR

Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21)

Saco studentråd har getts möjlighet att yttra sig över remissen *Mer trygghet och bättre försäkring* (SOU 2015:21). Saco studentråd välkomnar de förslag och överväganden kommittén för fram gällande studenter. En kortad karenstid, möjlighet till deltidssjukskrivning, ett förtydligt rehabiliteringsansvar och möjlighet till ekonomiskt stöd efter examen är efterlängta reformer som skulle bidra till en tryggare studietid och en bättre matchning på arbetsmarknaden.

Detta remissvar innehåller Saco studentråds synpunkter på kommitténs överväganden och förslag. Remissvaret belyser även ytterligare ett antal situationer där studenternas trygghet kan stärkas för att främja en snabb återgång till studier.

Sjukförsäkringen

Den högre utbildningen är en värdefull samhällsinvestering. Det är i samhällets intresse att så många studenter som möjligt fullföljer sin utbildning och att de tar sin examen på normerad tid. De delar av socialförsäkringssystemet som berör studenter borde därför vara utformade på ett sätt som i största möjliga mån främjar en snabb återgång till studier, och därigenom ett tidigt inträde på arbetsmarknaden.

Även den enskilda studenten investerar i sin utbildning. Studenter betalar för sin utbildning genom att avstå från arbetsinkomst. Studenter som försenar sin examen på grund av sjukdom går miste om ytterligare förlorad arbetsinkomst. Därför är det även i studentens intresse att ta sig tillbaka till studier så fort som möjligt.

Saco studentråd välkomnar de förslag som kommittén fört fram. De föreslagna reformerna skulle stärka studenternas trygghet och underlätta för studenter att snabbare ta sig tillbaka till sin utbildning efter sjukdom.

Karenstid (22.2.1 Överväganden – studerande i sjukförsäkringen och återgång i studier)

Saco studentråd är positiva till att kommittén förordar färre karensdagar. Idag kan studenter få lånet avskrivet först efter 30 dagar. Den långa karenstiden bidrar troligt till att studenter många gånger inte anmäler sjukdomsperioder till Försäkringskassan och CSN, eftersom de inte räknar med att vara sjuka så länge. Kommittén understryker samtidigt vikten av att sjukersättningen inte blir ett sätt för studenter att finansiera sina studier, ett övervägande som Saco studentråd instämmer i. CSN har

tidigare förslagit att karenstiden kan kortas till två veckor, vilket Saco studentråd anser är en rimlig tidsperiod.

Deltidssjukskrivning (22.3.1 Sjukförsäkring)

Saco studentråd välkomnar kommitténs förslag att studenter ska kunna deltidssjukskriva sig. Idag är det inte möjligt för studenter att både erhålla sjukpeng och studiemedel. Genom att möjliggöra deltidssjukskrivning, och därigenom tillåta studenter att studera i den takt som deras aktuella arbetsförmåga tillåter, kommer studenter att kunna ta sin examen snabbare.

Saco studentråd efterfrågar dock ett förtydligande kring innebörden av kommitténs formulering ”att det måste finnas särskilda skäl för att deltidssjukskrivning av studerande ska godkännas”.

Saco studentråd menar att skälen för deltidssjukskrivning under studietiden borde likställas de regler som gäller i arbetslivet. Saco studentråd instämmer i att en noggrann bedömning av studieförmågan bör genomföras. En sådan bedömning bör sedan ligga till grund för att alla studenter med behov av deltidssjukskrivning beviljas detsamma.

Dagens situation, där studenter med en delvis nedsatt arbetsförmåga tvingas välja mellan att antingen sjukskriva sig på heltid eller att inte sjukskriva sig alls, har negativa effekter på genomströmningen i högskolan. Sådana situationer riskerar att leda till att studenterna antingen inte klarar av studietakten, eller att de går hemma i onödan. Dessutom finns det flera sjukdomstillstånd, inte minst psykiatriska diagnoser, där tillfrisknandet gynnas av att individen kan vara sysselsatt efter sin arbetsförmåga. Saco studentråd menar därför att det inte finns skäl för att göra villkoren snävare för studenters deltidssjukskrivning jämfört mot arbetstagare.

Rehabiliteringsansvar (22.3.2 Återgång i studier)

Saco studentråd välkomnar kommitténs förslag att förtydliga utbildningssamordnarnas rehabiliteringsansvar. Idag är det oklart vem som bär ansvaret för studenternas rehabilitering.

Saco studentråd anser att lärosätena bör ges ett formellt ansvar att rehabilitera studenter tillbaka till studier. Ett formellt rehabiliteringsansvar, i kombination med att studenthälsan förses med tillräckliga ekonomiska resurser, skulle underlätta för studenter att snabbt återvända till sina studier efter sjukdom. Det skulle dessutom stärka lärosätets incitament att arbeta förebyggande mot ohälsa, samt bidra till en mer samlad kunskap kring studierelaterad ohälsa och sjukfrånvaro.

Saco studentråd föreslår vidare att lärosätena ska ges ett informationsansvar kring det regelverk som gäller för studerande i socialförsäkringssystemet. Många studenter saknar idag kunskap om möjligheterna att erhålla sjukpeng under studietiden och hur de kan skydda sin SGI. Saco studentråd menar att studenthälsan skulle vara lämplig att tillhandahålla sådan information.

Saco studentråd efterfrågar även ett förtydligande kring vem som kommer ha rehabiliteringsansvaret för utlandsstuderande. Det här ansvaret har tidigare legat hos CSN, något som i praktiken fungerat dåligt och som kommittén därför föreslår ska tas bort. Saco studentråd vill understryka vikten av att det finns en instans som har rehabiliteringsansvaret för denna studentgrupp och att informationen når studenterna.

Inkomstbortfallsprincipen (22.2.2 Överväganden – studerande i sjukförsäkringen och återgång i studier)

Kommitténs bedömning är att inkomstbortfallsprincipen fortsatt bör gälla för studerande. Saco studentråd anser att det övergripande målet för sjukförsäkringssystemet borde vara att främja en snabb återgång till studier. Vi menar därför att det är befogat att göra vissa avsteg från inkomstbortfallsprincipen om det samtidigt stärker genomströmningen i högskolan. Dessutom har inkomstbortfallsprincipen vissa icke önskvärda effekter för studentgruppen.

Inkomstbortfallsprincipens baksida är att det missgynnar studenter som inte tar studiemedel. Studenter som inte tar studiemedel saknar idag rätt till sjukersättning och kan inte skydda eventuell upparbetad SGI. Det här regelverket är orättvist eftersom det bestraffar de studenter som, genom att inte utnyttja studiestödssystemet, utgör en mindre samhällsekonomisk belastning.

Vidare borde studenter, som investerar i en lång utbildning vilket i slutändan gynnar samhället, inte kunna hamna i en situation där deras förutsättningar vid sjukdom eller föräldraskap försämras jämfört med innan de påbörjade sina studier.

Ytterligare situationer där studenters trygghet bör stärkas

Saco studentråd anser att det finns ytterligare fyra situationer där det är angeläget att stärka studenters skydd, men som varken täcks i dagens system eller i kommitténs förslag. Dessa situationer rör förutsättningarna att skydda sin SGI, möjligheten att aktivera vilande SGI, skyddet för studenter utan studiemedel samt sjukpeng under ferieperioder.

När det kommer till möjligheten att aktivera vilande SGI och att stärka skyddet för studerande utan studiemedel innebär lösningsförslagen avsteg från inkomstbortfallsprincipen. Dessa avsteg menar Saco studentråd är rättfärdigade eftersom det skulle främja en god genomströmning i högskolan.

Studier som överhoppningsbar tid

Studenter tar en risk genom att läsa en lång utbildning, något som i slutändan inte bara gynnar dem själva utan även samhället. Den som väljer att studera borde därför inte kunna försämra sina förutsättningar inom socialförsäkringssystemet, jämfört med deras situation innan studierna påbörjades.

Saco studentråd föreslår därför att högre studier ska utgöra överhoppningsbar tid, oavsett om de bedrivs med studiemedel eller inte. I dagsläget är det endast möjligt att skydda sin SGI om studierna bedrivs med studiemedel. Bakgrunden är att studiemedlet har setts som en garant på att studierna bedrivs i den omfattning som anges. Det borde dock vara fullt möjligt för Försäkringskassan att kontrollera studenternas studieresultat på samma sätt som CSN gör i dagsläget. Detta argument är således inte giltigt.

Saco studentråd föreslår att studier som bedrivs på en studiemedelsberättigad utbildning, på minst halvtid, bör ses som överhoppningsbara, förutsatt att studenten tar tillräckliga poäng. Poängkravet föreslås vara detsamma som för att beviljas fortsatt studiemedel, det vill säga 75 procent.

Möjlighet att aktivera vilande SGI

Studenter investerar i sin utbildning genom att avstå från arbetsinkomst. Vid längre sjukdomsperioder, som försenar examen och därigenom inträdet på arbetsmarknaden, går studenten miste om ytterligare förlorad inkomst. Något som dessutom får negativa konsekvenser för den framtida pensionen. Saco studentråd menar därför att det är befogat att studenter ska kunna aktivera eventuell vilande SGI vid längre sjukdomsperioder.

I dagsläget är det endast möjligt för studenter att aktivera sin SGI om de helt avbryter sina studier. Ett sådant avbrott innebär att de förlorar sin plats på utbildningen, och därmed riskerar att aldrig slutföra sina studier. Dagens system skapar på så sätt incitament för studenter med en vilande SGI att inte gå klart sin utbildning, om de skulle bli långvarigt sjuka.

Saco studentråd föreslår att det borde räcka att studenten är så pass sjuk att den tvingas ta ett längre studieuppehåll för att kunna aktivera en vilande SGI.

Det är inte önskvärt att studenter ska kunna aktivera sin SGI för snabbt eller för kortare sjukdomsperioder. Det ska inte vara möjligt för studenter att använda SGI för att finansiera sina studier. Det ska heller inte löna sig för studenten att vara sjuk jämfört med att vara frisk. Men vid längre sjukdomsperioder är det viktigt att individen kan kompensera för det ytterligare inkomstbortfall som ett senare arbetsmarknadsinträde innebär.

Ett beslut om studenten ska kunna aktivera en vilande SGI eller inte skulle kunna göras i samband med den andra prövningen i Försäkringskassans rehabiliteringskedja. Dock menar Saco studentråd att en sådan prövning, när det gäller studentgruppen, lämpligen bör göras tidigare än 90 dagar, men inte före 30 dagar.

Studenter som både saknar studiemedel och SGI

Saco studentråd föreslår att studenter som inte tar studiemedel i särskilda fall bör kunna beviljas sjukersättning under en rehabiliteringsperiod, inom ramen för studiestödssystemet. Det här föreslås gälla studenter som har för avsikt att fullfölja sina studier, och som är i behov av rehabilitering under en längre period. Syftet ska vara att främja studentens möjlighet att så snabbt som möjligt kunna återuppta, och därmed avsluta, sina studier.

Ett sådant beslut skulle exempelvis kunna fattas vid den andra prövningen i försäkringskassans rehabiliteringskedja. Dock menar Saco studentråd att en sådan prövning, när det gäller studentgruppen, lämpligen bör göras tidigare än 90 dagar, men inte före 30 dagar.

Ferieperioder och studieuppehåll

Studenter kan inte, till skillnad från löntagare, återuppta sina studier när som helst. De är bundna till de tidsramar som gäller för den aktuella kursen eller utbildningen. Det kan därför uppkomma situationer där studenten tillfrisknat, men måste invänta kursstart innan studierna kan återupptas igen. Om tidsperioden mellan tillfrisknande och kursstart är lång finns det möjlighet för studenten att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande, och på så sätt säkra sin inkomst. Men om tidsperioden är kort kan det vara näst intill omöjligt för studenten att hitta ett jobb.

Till exempel kan det uppstå situationer där studenter insjuknar under vårterminen. På grund av sin sjukdom har de inte möjlighet att söka sommarjobb. Om dessa studenter blir friska i anslutning till sommaruppehållet kommer de ha mycket svårt att hitta ett sommarjobb, eftersom de flesta är tillsatta vid denna tidpunkt.

Det är heller inte möjligt för studenter att erhålla sjukpeng under sommarmånaderna, om de inte sökt sommarkurser och studiemedel för

perioden. Det innebär att även sjuka studenter står oskyddade under sommaruppehållet.

Saco studentråd föreslår att studenter ska ha rätt till sjukpeng under hela rehabiliteringsperioden, givet att de har för avsikt att återuppta sina studier. Det ska alltså, till skillnad från idag, vara möjligt för studenter att erhålla sjukpeng även under ferieperioder. Detta föreslås dessutom gälla perioder som ligger mellan det att studenten återfått arbetsförmåga och till dess att studierna kan återupptas igen, som bedöms vara för korta för att studenten ska ha möjlighet att hitta en anställning.

Arbetslöshetsförsäkringen

Matchningslånet (22.2.2 Överväganden rörande studerande i arbetslöshetsförsäkringen)

Saco studentråd delar kommitténs bedömning att studier inte bör ligga till grund för arbetslöshetsersättning. Samtidigt leder det till att många studenter står utan ekonomiskt skydd efter examen. När nyutexaminerade av ekonomiska skäl är tvingade att ta anställningar som inte motsvarar deras kvalifikationer får det negativa konsekvenser för matchningen på arbetsmarknaden.

Saco studentråd har därför presenterat ett förslag om matchningslån, det vill säga en möjlighet för studenter att beviljas fortsatt studiemedel under tre månader efter examen. Syftet är att ge studenterna ekonomiska förutsättningar att investera den tid som många gånger krävs för att hitta ett kvalificerat arbete.

Saco studentråd är mycket positiva till att kommittén förordar en vidare utredning av matchningslånet eller motsvarande skyddstid. Vi håller med om att en sådan försäkring inte borde ligga inom ramen för arbetslöshetsförsäkringen. Vårt förslag är istället att en sådan lösning utformas som en förlängning av det ordinarie studiestödet. Vi ser fram emot fortsatt dialog i frågan.

Arbetslöshetsersättning mellan studieuppehåll (22.2.2 Överväganden rörande studerande i arbetslöshetsförsäkringen)

Kommitténs övervägande är att studenter inte ska kunna beviljas arbetslöshetsersättning under ferieuppehåll. Kommittén menar att sådan lösning skulle kräva särregler, vilket inte är önskvärt eftersom det gör systemet svåröverskådligt. Saco studentråd instämmer i dessa överväganden.

Samtidigt har vi en situation där studenterna stängs ute från sina utbildningar under sommarmånaderna och där konkurrensen om

sommarjobb är hård. Många studenter är också oroade över sin sommarekonomi. Saco studentråd förespråkar därför en satsning på fler relevanta sommarkurser. Om studenter kunde plugga även på sommaren skulle de både kunna ta en snabbare examen och få en tryggad sommarekonomi.

Studier som överhoppningsbar tid (22.2.2 Överväganden rörande studerande i arbetslöshetsförsäkringen)

Som redan nämnts anser Saco studentråd att studenter, som investerar i en lång utbildning vilket i slutändan gynnar samhället, inte ska kunna hamna i en situation där deras förutsättningar vid sjukdom, föräldraskap eller arbetslöshet försämras jämfört med innan de påbörjade sina studier. I det avseendet är det viktigt att de studenter som redan uppfyller kraven i arbetslöshetsförsäkringen inte riskerar att förlora sin rätt till ersättning under studietiden.

Kommittén lyfter fram den problematik med åldersregler och tidsbegränsningar som reglerar när studier kan anses som överhoppningsbara i arbetslöshetsförsäkringen. Kommittén kommer dock inte med några åtgärdsförslag.

Saco studentråd föreslår att åldersgränsen, det vill säga att den sökande måste vara 25 år eller äldre, ska tas bort helt. Vi anser inte att åldersgränsen fyller någon funktion, samtidigt som den försvårar för unga från att skydda sin a-kassa. Saco studentråd föreslår vidare att tidsbegränsningen om fem år ska förlängas, alternativt att den tas bort helt. Som ett exempel är läkarutbildningen fem och ett halvt år. Läkarstudenter har alltså ingen möjlighet att skydda en eventuell rätt till arbetslöshetsersättning.

Med vänlig hälsning

Saco studentråd

Kristin Öster
Ordförande